

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Artskyddsutredningens betänkande. Skydd av arter - vårt gemensamma ansvar, (M2021/01219 - SOU 2021:51)

Mittuniversitetet har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerad utredning och avger följande yttrande.

Sammanfattning

Det finns tydliga paralleller mellan denna utredning och den i vintras framlagda Skogsutredningen. Samtidigt pågår ett flertal processer på EU-nivå samt även på global nivå inom ramen för konventionen om biologisk mångfald. Det är en utmaning att samordna dessa processer och det blir viktigt för regeringen att undvika särlösningar för varje enskild del. Det kan rekommenderas att frågorna hanteras i detta större sammanhang.

Utredningen poängterar de likställda målen kring miljö och produktion i det svenska skogsbruket och att man här måste hitta en balans som säkerställer bevarandet av biologisk mångfald samtidigt som de behov samhället har av förnyelsebara råvaror kan tillgodoses. Det vore önskvärt att det framgår i skrivningarna att det inte nödvändigtvis råder ett motsatsförhållande mellan alla miljömål och produktionsmål, särskilt då det finns fler viktiga miljömål och andra för samhället viktiga mål som faller under begreppet produktion.

Mittuniversitetet vill lyfta att skogsägare och befolkningen i stort har behov av ökad kunskap och här har svenska lärosäten en viktig roll att spela med forskning och utbildning. För att kunna uppnå ett effektivt artskydd anser Mittuniversitetet att det finns ett behov av att fortsatt studera hur de förändringar som skett i det svenska skogsbruket de senaste femtio åren

Kontakt

Telefon 010-142 80 00
Webb miun.se

Campus

Sundsvall Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall
Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund

påverkat den biologiska mångfalden, men även hur ytterligare förändringar av skogsbruket skulle kunna medföra positiva effekter på biologisk mångfald, med hänsyn tagen till produktion samt andra samhällseliga mål och prioriteringar.

Yttrande i sin helhet

Mittuniversitetet bedriver en stor del av sin forskning med koppling till skogen och de värden den ger. Det finns ett starkt regionalt intresse kring de frågor som remissen berör.

Mittuniversitetet har fokuserat på remissens sammanfattningar och har inte studerat lagförslagen i detalj.

Artskyddsutredningen lyfter centrala frågor kring hur Sverige ska hantera artskyddsfrågor i relation till både nationell lagstiftning och de EU-gemensamma direktiv som finns. Utredningen poängterar de likställda målen kring miljö och produktion i det svenska skogsbruket och att man här måste hitta en balans som säkerställer bevarandet av biologisk mångfald samtidigt som de behov samhället har av förnyelsebara råvaror kan tillgodoses. Det senare målet benämns i betänkandet som produktionsmålet. Att åstadkomma en hållbar produktion av förnyelsebara råvaror kommer sannolikt också att vara av yttersta vikt för vår framtida miljö. Förnyelsebara råvaror behövs exempelvis för att kunna ersätta fossilbaserade produkter med biobaserade material, binda mer kol genom att öka träbyggande och genom att ta fram fiberbaserade produkter med längre livslängd/ökad återvinningsgrad/högre utbyte av vedråvara. Det vore därför önskvärt att detta på något sätt framgår i skrivningarna och att det inte nödvändigtvis råder ett motsatsförhållande mellan miljömål och produktionsmål, särskilt då det finns fler viktiga miljömål och andra för samhället viktiga mål som baseras på en upprätthållen "produktion". Implementeringen av artskyddsförordningen bör därmed ta hänsyn till andra viktiga miljömål samt annat som är viktigt för samhället i stort, som till exempel en levande landsbygd, säkrade arbetstillfällen och tillräckligt

hög försörjningsgrad, utan att artskydd för den sakens skull underordnas sådana aspekter.

En central fråga är hur äganderätten kan skyddas inom ramen för en fungerande lagstiftning. Utredningen poängterar tydligt vikten av att de system som byggs måste innebära att rättssäkerheten för markägare stärks. Vi ser detta som en avgörande fråga. Det står klart att både nationell lagstiftning och EU-lagar sätter begränsningar kring hur marken kan brukas och dessa begränsningar måste vara tydliga och begripliga för berörda aktörer. Den slutliga utformningen av lagstiftningen måste hantera denna fråga nogsamt.

Vi ser tydliga paralleller mellan denna utredning och den i vintras framlagda Skogsutredningen. Samtidigt pågår ett flertal processer på EU-nivå samt även på global nivå inom ramen för konventionen om biologisk mångfald (CBD). Vi ser det som en utmaning att samordna dessa processer och det blir viktigt för regeringen att undvika särlösningar för varje enskild del. Vi rekommenderar att frågorna kring Artskyddsförordningen hanteras i detta större sammanhang. I ett läge där komplexiteten ökar kan det vara anledning att se över hela regelverket för att minska överlappet mellan olika lagrum.

Utredningen lyfter det långtgående kunskapskrav som redan finns lagt på markägare i Miljöbalken och Skogsvårdslagen. På samma sätt har Skogsutredningen poängterat detta.

Det ligger ett stort ansvar på myndigheterna att tillgängliggöra den kunskap som finns kring arters förekomst, krav på livsmiljö och hot. Utredningen lyfter Artdatabankens centrala roll som den aktör där stora delar av kunskapen idag finns samlad. Vi ser det därför av stor vikt att Artdatabankens roll tydliggörs och säkerställs så att rätt insatser görs. Utredningen föreslår vidare en rad uppdrag till Naturvårdsverket i samverkan med Havs- och Vattenmyndigheten. Dessa uppdrag är väl motiverade men samtidigt är det oklart i vilken mån kunskapsläget är

tillräckligt för att svara upp mot behoven. Här ser vi det som viktigt att relevant forskning bedrivs kring de kunskapsluckor som finns.

För att kunna uppnå ett effektivt artskydd anser vi att det finns ett stort behov av att fortsatt studera hur de förändringar som skett i det svenska skogsbruket de senaste femtio åren påverkat den biologiska mångfalden, men även hur ytterligare förändringar av skogsbruket skulle kunna medföra positiva effekter på biologisk mångfald, med hänsyn tagen till produktion samt andra samhällsliga mål och prioriteringar, såsom övriga miljömål. För ett effektivt skydd av arter vill Mittuniversitetet också uppmärksamma betydelsen av kunskap om arter och ekologiska samband hos befolkningen i stort. I detta avseende torde främjande av friluftsliv och naturturism vara ett effektivt sätt att få fler att upptäcka naturen och lära sig mer om den. Vi vill därför särskilt peka på vikten av att artskyddets utformning så långt som möjligt också blir förenligt med friluftslivets intressen och möjligheter. Satsningar på naturvägledning (naturum), naturskolor och friluftsdagar i grundskolan bör därför vara en del av arbetet med skydd av arter.

Föredragande och beslut

Beslut i detta ärende har fattats av prorektor Håkan Wiklund efter föredragning av handläggare Stefan Pettersson. Närvarande vid den slutliga behandlingen av ärendet har samordnare Anna Haeggström varit.

Sundsvall 2021-10-19

Håkan Wiklund, prorektor